

rad, / mint romló fának ága / s le nem lankad fejem / a béke isteni / ölébe, én szerelmem, / világ legszebb virága”.

Radnóti *Nem tudhatomjában* a „nekem szülőhazám itt e lángoktól ölelt / kis ország, messzeringó gyerekkorom világa. / Belőle nőtem én, mint fatörzsből gyöngé ága...” páros ríme ugyanazt a megszentelt hagyományt asszociálja, mint Utassy *Magyarország* című költeménye, „Világ Világa, / Szerelem Kápolna- virága, / Nekem / édes Egyetlenem, / Hazám, Te Drága...” A *Nagy szárnyadat borítsd ránk virrasztó éji felleg* verszárlata valóban óvó-védő menedék, de a szóhasználat (virrasztás = vigília) szakrális síkon is értelmezhető. Ebben a dimenzióban a „virrasztó éji felleg” a gondviselő Istent jelenti. A világháború poklában a költő az Ó- és Újszövetség népének közös Istenéhez fohászkodik, aki lángoszlopban, mennydörgésben, felhőben, égő csipkebokorban megjelenve, jelenlétével megszenteli a helyet: „Szent ez a hely, vedd le a sarudat!”.

Mitől szépek Harsányi Lajos versei? Például attól, hogy artistikus művészettel kimondja: „Egy nagy himnusz az egész Fertő tája”. A *Toronyzene* címadó versét pedig így zárja: „A Fertő sarka vörös tűzben ég. / A nád riad... Kiált a kócsag. / Fiam tedd össze kis kacsódat!”. Egyértelmű a zárókép ismertsége, Arany János *Fiamnak* című versének szakrális szépsége átsugárzik: „Kis kacsóid összetéve szépen, / Imádkozzál, édes gyermekem”.

Ilyen leckékkel manapság csak a költészet szolgálhat. De felismerjük-e *Az Úr érkezését*, és el tudjuk-e mondani Adyval a *Köszönömöt*, vagy Sík Sándorral a *Tedeumot*, amikor személyes valóságként éljük meg: „Mikor elhagytak, / Mikor a lelkem roskadozva vittem, / Csöndesen és váratlanul / átölelt az Isten”.

A megszületés bátorságáról

VASADI PÉTER
író, költő

Túlvilág — evilág, külvilág — belvilág nem az én szópárim. Nem állítom, hogy amit mondani fogok, bizony (nem bizonyosságokat kell sorjáznom, azokat Jézus már régen széthintette a világban, nekem gondolkodnom kell felőlük s igyekeznem *eljutni* hozzájuk), szóval, ha Isten országa „köztünk van”, és „ha nem én élek már, hanem Krisztus él bennem” (Pál apostol), akkor milyen az az evilág, amelyben már ott van az új, és milyen messze van tőlem, ha már bennem van nemcsak Krisztus, hanem maga a Szentháromság? És az (ez) az Ország Krisztusban? És nem igaz, hogy én nem látom Jézust (*azt* a Jézust csakugyan nem); látom én, ha nem hu-

nyom be a szemem, amikor Kenyérként fölmutatják. S ha egyszer látom, azontúl az a dolgom, hogy nézzem is. Sokáig. Addig, amíg a szívem föl nem fogja. Tudjuk: a szív ért meg. Hall jól. S lát élesen.

Mit jelent az, hogy külvilág? Cézanne megfigyelt néhány tipikusan külvilági almát, és olyan belvilági almákat festett meg, amelyek külvilágiabbak voltak a külvilágiaknál is: azóta keressük a párjukat. Isten nem erkölcsi (elő)ítéletek mentén teremtett, hanem egy extatikus Szerelmes utánozhatatlan művészetével és gazdagságával — csak Vele kapcsolatban nem pejoratív ez a fogalom —, de magával ragadó lendülete elhal a mi lineáris igyekezetünk hullámtörőin, a kategóriáinkon. Beleteremtette a túl-t az itt-be, a kül-t a bel-be, s életünk (vagyis a hitünk) hivatása az, hogy fölfedezzük őket — homályosan, de nem elmosódottan — egymásban, és a bennünk teremtődő világot kivetítsük abba a világba, amelyben benne vagyunk — kovászként. Erjesztetnünk kell, ízesítenünk, s adott esetben csípni is. Nem-világiként vagyunk tehát igazán világ, világiak.

Isten játszott velünk. Nagy dolog ez. Nagyon nagy. De azért lehetetlenné tette, hogy „el-lelkiesítsük” az Anyagot, mert azt akarta, hogy dolgozzuk meg, alakítsuk át, szeressük, ne fanyalogjunk, amikor szánkra jön a szó: a világ, mert akár a jó, akár a rossz kerül benne túlsúlyra, egyetemeset jelent. El kell ültetnünk benne a dicsőséget. Ami nem sugárözön, nem fénynyaláb, nem magánvízió, nem csupa szuperlatívusz, hanem a teremtői akarat szolgálata, maga is teremtés, szabadság, építés, rend. Ezt nevezzük szépségnek. Ott, ahol ilyen dicsőség van, átsuhan a Paradicsom emlékezete. Ahol nincs, ott purgatórium van. Vagy pokol, ha nem is lehet.

Az már nekem nem kérdés, hogy hit nélkül csak látszat élet van. És nem személyes halál, nem személytelen pusztulás. Vagy az ellenkezője: a legvegetatívabb élet mélyén is áttetsző hit várokoztatik, és a legszétszórtabb pusztulásban is fölragyoghat az utolsó esély. A hitet ezért nem fogalmazgatnunk kell, lehetőleg cáfolatlanul, hanem megmutatnunk. S mivel élet, megszülnünk. Mindenben, ami kikerül a kezünk alól, amihez hozzáérünk, ami ott, ahol várják vagy kívánják, megszólal és beszélni kezd. Az egyház szent, mert Isten akarata Krisztusban, s amennyiben emberi, örökmozgó, formája van és örvendezik. Amennyiben isteni, mozdulatlan, mint a kenyér a monstrációban. A jövő egyházának nagy kérdése: van-e bátorsága ahhoz, hogy átlépje a körébe emelt és magaépítette, látható és láthatatlan külső-belső válaszfalakat, főként a szívben, gondolkodásmódban, a szellemben, hogy a szeretet zseniális dinamizmusával világítson, tekintet nélkül arra, követik-e őt, kik s hányan, hogy a kinyilatkoztatás aszúhordójából megrészegetve, s mintegy könnyelműen ölelje meg azt, aki él, anélkül, hogy valaha is és bármiben összetévesztené a lényegét a lényegtelennel. Ez a szelíd Bátorság született meg Betlehemben. S születik folyton újra. Nincs mitől félnünk.